

Työsuunnitelma:

Korkeakoulujen yhteiskunnallinen
vuorovaikutus ja vaikuttavuus -jatkotoimet
(YVVj)

Suomen yliopistot UNIFI ry

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

1. Johdanto

Suomen yliopistot UNIFI ry ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry toteuttavat korkeakoulujen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden hankkeen kevään 2016 aikana. Hanke on jatkoa Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2014 tilaamille selvityksille yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ulottuvuuksista ja tavoista tunnistaa ja arvioida niitä (Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. OKM:n julkaisuja 2015:13). UNIFIn ja Arenen toteuttaman hankkeen tarkoituksena on jatkaa selvitysten pohjalta yhteisen käsityksen muodostamista vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta edistävästä toimintatavoista sekä tuottaa korkeakouluille välineitä tunnistaa ja osoittaa toimintansa vaikuttavuus.

Hankkeen tavoitteena on edistää korkeakoulujen

- strategista johtamista; kykyä asettaa tavoitteita suhteessa haluttuihin vaikutuksiin ja vaikuttavuuteen sekä
- edellytyksiä tunnistaa ja osoittaa toimintansa tuottama lisäarvo yhteiskunnassa; lisätä näkyvyyttä ja vaikuttavuutta kansallisesti ja globaalisti entistä laadukkaampana, kansainvälisempänä ja tehokkaampana toimijoiden kokonaisuutena valitsemiensa profiilien mukaisesti.

2. Hankkeen viitekehys

Vaikuttavuus ymmärretään tässä hankkeessa sopimuksellisena käsitteenä, minkä johdosta sen tarkka määritelmä voi vaihdella. Tavallisimmin vaikuttavuus tarkoittaa sitä, miten jokin toiminto on saavuttanut tavoitteensa. Korkeakoulujen vaikuttavuutta tarkastellaan tässä hankkeessa näkökulmista, joita ovat koulutustehtävä, tutkimustehtävä, alueen elinkeinorakennetta uudistava tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminta, vastaaminen koulutuspolitiikan tavoitteisiin, toiminnan arvottaminen, vaikuttavuuden käytännöt ja toimintatavat sekä korkeakoulujen rooli kansalaisyhteiskunnassa. Tätä laajemmin vaikuttavuus voi tarkoittaa tietyistä tapahtuneista toiminnoista tai toimintaketjuista johtuvia pysyviä tai merkittäviä muutoksia.

Vaikuttavuus on keskeinen tieto, jolla korkeakoulut legitimoivat toimintaansa. On ensisijaisesti korkeakoulujen omaan autonomian alaan kuuluva tehtävä määrittellä vaikuttavuus yhteiskunnallisesti tyydyttävällä tavalla sekä seurata toimintansa vaikuttavuutta. Vaikuttavuudessa keskeisessä asemassa on hyödyn arviointi ja sitä tarkasteleva vaikuttavuuden seuranta. Kysymys on siitä, mitä organisaation toiminnan tuloksilla saadaan aikaan. Onkin tärkeää erottaa toisistaan suoritteet ja vaikuttavuus. Korkeakouluilla voi olla esimerkiksi tietty määrä yhteistyömuotoja alueen toimijoiden kanssa, ja näillä vaikuttavuutta tuottavilla

toiminnoilla voi olla lyhytkestoisia transaktionaalisia tai pitkäkestoisia transformatiivisia ominaisuuksia.

Suomalainen vaikuttavuuskehikko (VINDI) on perustunut koulutuksen, tutkimuksen, innovaatioiden ja verkostoitumisen tarkasteluihin. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden rinnalla oleelliseksi teemaksi on nousemassa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen osallisuuden ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen muodot. Tällöin tulosten arviointia tukevien ja toimintaa ohjaavien indikaattorien rinnalla tulisi käsitellä toimintaa, prosesseja ja vaikuttavuuden keinoja.

Tiedon ja osaamisen yhteisluomisen näkökulma

Korkeakoulujen vaikuttavuudesta puhuttaessa käytetään usein termejä, jotka viittaavat tiedon ja osaamisen siirtoon, vaihtoon, soveltamiseen ja hyödyntämiseen niiden ulkopuolisessa ympäristössä. Tämän ajattelun mukaan uutta tietoa ja osaamista ensin tuotetaan esimerkiksi tutkimuksessa, TKI-toiminnassa ja korkeakoulujen toteuttamassa koulutuksessa, minkä jälkeen siitä kommunikoidaan ja sitä hyödynnetään saman yhteisön ulkopuolella. Tämän perinteisen, lineaarisen mallin rinnalla yleistyvät kaksisuuntaisen kehämäisen vuorovaikutuksen systeemit, joissa tiedon tuottajat ja käyttäjät toimivat yhdessä etsien kysymyksiä ja vastauksia ryhmä-älyä harjoittavina tutkijayhteisöinä. Tässä mallissa kuva siitä, mikä on ulkopuolinen ympäristö, on häilyvämpi.

Korkeakoulujen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden jatkotoimet -hankkeen (YVVj) lähtökohdaksi on valittu tiedon ja osaamisen yhteisluomisen näkökulma.

Tiedon ja osaamisen yhteisluomisen näkökulma

Hankkeen tavoitteena on tehdä näkyväksi korkeakoulujen toimintaa ja tuottaa tietoa seuraaviin asioihin liittyen:

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden asettaminen

- Odotukset ja käsitykset korkeakoulujen vaikuttavuuteen liittyen
- Vaikuttavuus osana korkeakoulujen strategioita
- Tulevaisuuden odotukset korkeakoulujen vaikuttavuudelle

Toimintatavat ja toimijat

- Korkeakoulujen tehtävät ja toiminnot ja niiden vaikuttavuutta tuottavat mekanismit ja käytännöt
- Korkeakoulujen eri toimijaryhmien tehtävät ja vastuut vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden edistämisessä

Vaikutusten ja vaikuttavuuden tunnistaminen ja osoittaminen

- Tavoitteiden saavuttamisen seuranta ja raportointi
- Tulosten ja tuotosten eli tiedon, osaamisen ja innovaatioiden hyödyntäminen ja käyttöön ottaminen
- Korkeakoulujen tuottaman lisäarvon tunnistaminen ja osoittaminen yhteiskunnassa

3. Hankkeen toteuttajat ja hallinto

Hanke toteutetaan UNIFIn ja Arenen yhteishankkeena, yhteistyössä Suomen Akatemian Tiedepoliittisen tuen kehittäminen ja tutkimuksen vaikuttavuus –hankkeen kanssa. Hankkeen hallinnosta vastaa UNIFI. Hankkeelle on nimetty ohjausryhmä ja projektiryhmä.

Ohjausryhmän tehtävänä on vahvistaa hankesuunnitelma ja projektiryhmän laatima työsuunnitelma, kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma sekä seurata niiden toteutumista. Ohjausryhmä tukee projektiryhmää hankkeen tavoitteiden saavuttamisessa sekä tukee hankkeen tulosten hyödyntämistä hankkeen valmistuttua.

Ohjausryhmään on nimetty seuraavat henkilöt:

Opetusneuvos Tomi Halonen, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Rehtori Tapio Huttula, Humanistinen ammattikorkeakoulu
Ma. rehtori Jari Kuusisto, Vaasan yliopisto
Projektipäällikkö Sari Löytökorpi, Valtioneuvoston kanslia
Johtava tiedeasiantuntija Anssi Mälkki, Suomen Akatemia
Toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, Arene
Toiminnanjohtaja Leena Wahlfors, UNIFI

Projektiryhmän tehtävänä on laatia työsuunnitelma hankesuunnitelman linjausten pohjalta ja panna se käytäntöön sopimallaan tavalla ohjausryhmää kuullen. Projektiryhmä raportoi ohjausryhmälle hankkeen etenemisestä.

Projektiryhmään on nimetty seuraavat henkilöt:

Professori Jari Stenvall, Tampereen yliopisto (puheenjohtaja)

Tutkijatohtori Reetta Muhonen, Tampereen yliopisto

Professori Timo Aarrevaara, Lapin yliopisto

Yliopistonlehtori Vuokko Kohtamäki / Yliopistonlehtori Jussi Kivistö, Tampereen yliopisto

Tutkimus- ja kehittämisjohtaja Eero Pekkarinen, Lapin ammattikorkeakoulu

TKI-asiantuntija Miika Kajanus, Savonia-ammattikorkeakoulu

Vararehtori Susanna Niinistö-Sivuranta, Laurea-ammattikorkeakoulu

Asiantuntija Juha Viitasaari, Arene / Asiantuntija Hannele Seppälä, Arene

4. Hankkeen vaiheet, toimenpiteet ja aikataulu

Vaihe 1. (joulukuu 2015 – helmikuu 2016)

Tavoite ja toimenpiteet: Projektiryhmä laatii hankkeen työsuunnitelman, joka sisältää hankkeen tavoitteet, viitekehyksen sekä menetelmät, joilla hanke toteutetaan. Lisäksi projektiryhmä laatii hankkeen aikana korkeakoulujen ja työelämän yhteisissä työpajoissa käytävän keskustelun pohjaksi muistion havainnoistaan korkeakoulujen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden tavoitteiden ja keinojen nykytilasta. Muistion laadinnassa käytetään aineistoina vaikuttavuutta koskevaa kirjallisuutta, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tasekirjojen toimintakertomuksia vuodelta 2014 sekä korkeakoulujen valmistelemissä sopimuskauden 2017-2020 aineistoja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ja sen seurantaan liittyen.

Vaihe 2. (maaliskuu – huhtikuu 2016)

Tavoite ja toimenpiteet: Tavoitteena on käydä yhteistä, laaja-alaista keskustelua yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden edistämisestä ja osoittamisesta sekä tuoda esiin korkeakoulujen toimintamalleja.

Hanke toteuttaa yhteistyössä Valtioneuvoston kanslian ja Sitran koordinoiman kansallisen ennakoitiverkoston (KEV) kanssa Foresight Friday -tapahtuman 18.3.2016, jossa aiheena on korkeakoulujen yhteiskunnallinen vuorovaikutus ja vaikuttavuus tulevaisuuden näkökulmasta. Tilaisuus tarjoaa mahdollisuuden laaja-alaiseen keskusteluun eri sidosryhmien kesken. Kansallisen ennakoitiverkoston Foresight Friday -tapahtumat ovat säännöllisesti järjestettäviä avoimia tilaisuuksia, joihin ovat tervetulleita kaikki ennakoinnista ja tulevaisuuden tutkimuksesta kiinnostuneet.

Hankkeen keskeisenä toimenpiteenä järjestetään neljä alueellista työpajaa, joihin kutsutaan 1-2 edustajaa jokaisesta yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta sekä yksi edustaja kustakin yliopistokeskuksesta. Lisäksi korkeakouluja pyydetään kutsumaan työpajaan yhteistyökumppaneidensa keskuudesta yksi elinkeinoelämän ja yksi julkishallinnon edustaja. Työpajoihin kutsutaan myös maakuntien liittojen ja ELY-keskusten edustajia. Työpajatyöskentelyn tausta-aineistona käytetään hankkeen ensimmäisessä vaiheessa laadittua muistiota.

Työpajojen tavoitteena on:

- Luoda yhteistä välineistöä ja käsitteistöä yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden edistämiseksi ja osoittamiseksi
- Tuoda esiin eri toimijoiden näkemyksiä ja muodostaa yhteistä näkemystä korkeakoulujen yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden edistämisestä
- Nostaa esiin parhaita käytänteitä vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden edistämiseksi

Työpajat toteutetaan ajalla 7.3-11.4.2016. Ajankohdat ja osallistujat on kirjattu liitteeseen 1.

Ennen työpajoihin osallistumista korkeakouluja pyydetään vastaamaan ennakkotehtävään, joka orientoi työpajatyöskentelyn teemoihin. Ennakkotehtävän avulla kootaan myös tietoa vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta edistävästä toimintamalleista korkeakouluorganisaatioiden eri tasoihin ja toimijoihin liittyen. Ennakkotehtävään pyydetään vastaamaan ajalla 15.2-29.2.2016.

Vaihe 3. (toukokuu-kesäkuu 2016)

Tavoite ja toimenpiteet: Raportointi ja hankkeen tuloksista tiedottaminen. Hankkeen lopputuloksena tuotetaan korkeakouluille välineitä tunnistaa ja osoittaa panosten sekä perustehtävien tuottamien tulosten tuottama vaikuttavuus. Lisäksi hankkeessa laaditaan suositukset yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen edistämiseksi ja osoittamiseksi sekä nostetaan esiin parhaita yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja vuorovaikutuksen työmenetelmiä ja käytäntöjä korkeakouluissa. Tavoitteena on tukea yhteisen käsitteistön muodostamista ja tiedostamista korkeakoulujen eri toimijaryhmien tasoilla.

LIITE 1. Alueellisten työpajojen ajankohdat ja kutsuttavat korkeakoulut.

Etelä-Suomi

Aika: 7.3.2016, klo 12-16

Paikka: Pääkaupunkiseutu

Kutsuttavat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yliopistokeskukset

Yliopistot ja yliopistokeskukset

Aalto yliopisto
Helsingin yliopisto
Svenska Handelshögskolan
Taideyliopisto
Turun yliopisto
Åbo Akademi
Maanpuolustuskorkeakoulu
Lahden yliopistokeskus

Ammattikorkeakoulut

Yrkeshögskolan Arcada
Diakonia-ammattikorkeakoulu
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Hämeen ammattikorkeakoulu
Lahden ammattikorkeakoulu
Laurea-ammattikorkeakoulu
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Turun ammattikorkeakoulu
Högskolan på Åland

Länsi-Suomi

Aika: 10.3.2016, klo 12-16

Paikka: Tampere

Kutsuttavat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yliopistokeskukset

Yliopistot ja yliopistokeskukset

Jyväskylän yliopisto
Tampereen teknillinen yliopisto
Tampereen yliopisto
Vaasan yliopisto
Kokkolan yliopistokeskus
Seinäjoen yliopistokeskus
Porin yliopistokeskus

Ammattikorkeakoulut

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu
Vaasan ammattikorkeakoulu
Yrkeshögskolan Novia
Poliisiammattikorkeakoulu

Itä- ja Kaakkois-Suomi

Aika: 22.3.2016, klo 12-16

Paikka: Mikkeli

Kutsuttavat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yliopistokeskukset

Yliopistot ja yliopistokeskukset

Itä-Suomen yliopisto
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Mikkelin yliopistokeskus

Ammattikorkeakoulut

Karelia-ammattikorkeakoulu
Mikkelin ammattikorkeakoulu
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Savonia-ammattikorkeakoulu
Saimaan ammattikorkeakoulu

Pohjois-Suomi

Aika: 11.4.2016, klo 12-16

Paikka: Oulu

Kutsuttavat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja yliopistokeskukset

Yliopistot ja yliopistokeskukset

Lapin yliopisto

Oulun yliopisto

Kajaanin yliopistokeskus

Ammattikorkeakoulut

Centria ammattikorkeakoulu

Lapin ammattikorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulu

Kajaanin ammattikorkeakoulu